

ВАЖЛИВИЙ СЕКТОР АКТУАЛЬНИХ

Валентина БЕНЕРА, проректор з наукової роботи, професор

Творчий доробок науковців-фахівців педагогічної сфери збагатився вагомим академічним виданням – сімнадцятим випуском збірника наукових праць «Актуальні проблеми гуманітарної освіти», який побачив світ у Видавничому центрі академії за загальною редакцією професорів Афанасія Ломаковича та Валентини Бенери. Над Збірником працювала редакційна колегія у

складі доктора педагогічних наук Олександра Дем'янука, доктора біологічних наук Миколи Ільєнка, докторів історичних наук Ірини Скальської та Генріха Стронського, доктора технічних наук Михайла Пашечка, доктора медичних наук Василя Василюка, професорів Олександра Безносюка, Олени Довгань і Богдана Яремка. Видання рекомендоване до друку Вченою радою Кременецької гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка.

У Збірнику розглядаються теоретико-методологічні засади становлення та розвитку освіти, особистісно орієнтованого підходу в системі безперервної освіти, особистісно орієнтоване навчання в умовах реалізації нових освітніх програм, особистісно-професійна позиція педагога в новій парадигмі виховання. Автори, зокрема, зосередили свою увагу на висвітленні актуальних напрямків розвитку дошкільної та початкової освіти й еколого-біологічних аспектів професійної підготовки вчителів, на аналізі актуальних питань гуманітарної освіти, теорії та історії мистецької педагогіки, а також теоретико-методичних засад професійної підготовки вчителя технологій.

Аналіз інноваційних тенденцій у дошкільній та початковій освіті розпочинає кандидат педагогічних наук Оксана Доманюк. У статті «Підготовка майбутніх вихователів в умовах особистісно орієнтованої освіти» вона обґрунтовує значення та шляхи вдосконалення підготовки педагогів для дошкільної навчально-виховної сфери у світлі сучасних вимог і новітніх соціально-культурних потреб суспільства, виконання та задоволення яких можливе тільки засобами освіти, що безпосередньо орієнтовується на особистість як суб'єкта соціальної дії. Для цього автор висвітлює зміст дефініцій «особистість», «особистісно орієнтований підхід», «особистісно орієнтована освіта» та представляє різні підходи фахівців відповідних галузей педагогічної науки до вивчення означеної тематики. Науковець наголошує: формування особистості є фундаментальною проблемою в педагогічній, соціальній та культурній сферах життя, оскільки всі перетворення, що відбуваються в суспільстві загалом та в освіті зокрема, пов'язані з особистістю – дійовою особою та суб'єктом суспільного процесу. Дослідження завершується висновком, що саме особистісно орієнтована освіта допомагає розкрити потенціал кожної особистості, дає змогу торкнутися всіх граней її внутрішнього світу, спонукаючи до визнання цінності міжлюдських взаємин.

Під час дослідження «Сучасних

технологій художньо-творчого розвитку учнів початкової школи на уроках мистецтва» кандидат педагогічних наук Вікторія Легін розглядає проблеми впровадження педагогічних інновацій у навчально-виховний процес цього рівня національної освіти і насамперед висвітлює основні аспекти формування в учнів молодших класів художньо-естетичного сприйняття світу через призму творів образотворчого мистецтва. Автор статті приходиться до висновку, що розвиток художньо-творчого потенціалу учнів у процесі образотворчої діяльності є актуальною проблемою сучасної педагогічної науки, а застосування сучасних технологій надійно сприятиме підвищенню ефективності навчального процесу, формуванню в учнів своєрідного фундаменту для розвитку більш складних творчих якостей. Для цього зі зміною змісту освіти повинні змінюватися і методи навчання, котрі базуються на сучасних художньо-педагогічних технологіях.

Вектор науково-творчого пошуку кандидата педагогічних наук Віталія Мартинюка спрямувався на «Вплив тілесно-орієнтованої психотерапії на здоров'я особистості», де тілесно-орієнтована психотерапія розглядається, як один із основних напрямків практичної психології, особливо ефективної для лікування та профілактики психосоматичних захворювань, неврозів, посттравматичних стресових розладів, а тому виступає запорукою і важливим засобом підтримання здоров'я особистості. Аналіз взаємовпливу роботи м'язової системи і психічних станів людини має важливе теоретичне та практичне значення. З цього випливає, що психотерапія покликана створювати умови для оптимального функціонування та розвитку особисті, а тому розробка теоретичних засад тілесно-орієнтованої психотерапії є важливою науковою проблемою.

Кандидата педагогічних наук, доцентку Ірину Оницьку зацікавила «Форми, методи та засоби розвитку творчого потенціалу й культури самовираження студентської молоді». Публікацію підготовлено на основі результатів експериментально-дослідницької роботи з вивчення розвитку культури самовираження майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти у художній діяльності. Автор дослідження виходила з того, що оновлення системи вищої освіти зумовили необхідність якісних змін у підготовці майбутніх педагогів, зокрема вихователів закладів дошкільної освіти, оскільки суспільство потребує фахівця з високим рівнем культури, здатного продукувати нові прогресивні ідеї, нестандартно й ефективно вирішувати різноманітні проблеми, проявляти творчість. Дослідниця переконує, що саме розвиток культури самовираження, як прояв індивідуальної культури студентської молоді, є вагомим складовою особистісного та професійного зростання педагога системи дошкільного виховання.

«Сучасні вимоги до професійної підготовки вчителя початкових класів» склали предмет дослідження, здійсненого кандидатом педагогічних наук, доцентом кафедри Вікторією Павелко. Науковець обґрунтувала суть, дала характеристику визначила педагогічні умови, розглянула структурно-змістову модель, а також розкрила роль педагогічної практики для підготовки вчителя початкових класів у контексті сучасних освітніх парадигм. У висновках зазначені критерії та фактори такої підготовки: науково-теоретичні (педагогічні, психологічні, професійні), методичні, технологічні знання (використання педагогічних технологій, конструювання уроків, здатність акумулювати й використовувати позитивний педагогічний досвід тощо), прогнозування результатів власної діяльності, її корекція та рефлексія, естетична, етична, дослідно-творча компетентність, культура праці, комунікативні, організаційні уміння та навички.

Кандидат педагогічних наук Оксана Солтис пропонує наукову розвідку «Альтернативна авторська технологія

М. М. Єфименка з фізичного виховання дошкільнят: інноваційні принципи». Дослідниця характеризує конкретні інноваційні теоретико-педагогічні принципи фізичного виховання, що покладені в основу згаданої авторської технології, як принципи побудови фізкультурно-оздоровчої та корекційної роботи в закладах дошкільної освіти: загальний принцип природвідповідності, філогенетичний принцип, принцип небуденності, принцип комплексності, принцип дуалізму, принцип корекційно-профілактичної спрямованості, гендерний принцип. Саме вони, вважає науковець, дають змогу визначити авторську технологію М.М. Єфименка як інноваційну технологію фізичного виховання дітей дошкільного віку.

Кандидат психологічних наук Юлія Тимош працювала над темою «Образотворча діяльність як засіб розвитку художньої творчості дітей дошкільного віку», де вона визначила, що використання різноманітних нетрадиційних технік і матеріалів на заняттях з образотворчої діяльності сприяє розвитку у дітей образної уяви, логічного мислення, творчої фантазії. Саме зазначені педагогічні засоби, підкреслює дослідниця, необхідні для того, щоб надати творчого характеру образотворенню дитини. Спираючись на практичний досвід вихователів закладів дошкільної освіти, науковець переконує, що саме малювання нетрадиційними техніками виступає особливо ефективним, дуже цікавим і доступним для дітей видом творчої діяльності, і це сприятиме розвитку їх художніх здібностей та образного мислення, формуванню естетичних смаків.

Досвідчений науковець, завідувач кафедри методики дошкільної та початкової освіти, доцент Тетяни Фасолько зосередилась на «Особистісному становленні дитини-дошкільника», де вона здійснила фаховий аналіз сучасних підходів до проблеми формування дитячої особистості у дошкільному віці і насамперед наголосила на важливості врахування законів психічного розвитку у формуванні передумов особистісного самовизначення дошкільників, а також розкрила психолого-педагогічні підходи до проблеми виховання ціннісного ставлення до себе у дітей дошкільного віку й обґрунтувала важливість інноваційного розвитку дошкільної освіти у контексті новітніх тенденцій та пріоритетів функціонування сучасного соціуму. Аналітик-дослідник приходиться до імперативного висновку: формування особистісної зрілості дитини забезпечується набором базових якостей, оптимальною за змістом провідною діяльністю та основними формами дитячої активності, відмовою від жорсткої регламентації життя дитини-дошкільника. Особливої уваги заслуговує зауваження: особистісно зорієнтовані освітні технології забезпечують можливість реалізації освітньо-виховних завдань при оптимальному врахуванні вікових психологічних можливостей дитини дошкільного віку та механізмів розвитку особистості.

Кандидат педагогічних наук Оксана Швець аналізувала «Поетичні твори як засіб прилучення дітей до багатств рідної мови (на основі праць Є.Тихеевої та К.Чуковського)». Проаналізувавши праці згаданих авторів, науковець наголошує, що вміння дитини усвідомити невичерпне багатство рідної мови через зміст та виражальні засоби поетичних творів несе величезний вклад у розвиток її як неповторної особистості та сприяє тому, що дошкільники починають активно й успішно користуватися у різних комунікативних ситуаціях. Дослідниця наголошує, що використання досвіду роботи, рекомендацій вчених надають змогу вдосконалювати не лише рівень та якість підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти, а й спрямувати батьків на прилучення дітей різного віку до багатств рідної мови засобами поетичних творів.

Фахівці науково-природничого профілю висвітлюють «Еколого-біологічні аспекти професійної підготовки майбут-

нього вчителя». Аналіз проблематики розпочинає кандидат педагогічних наук Тетяна Бондаренко у статті «Підготовка майбутнього вчителя біології та основ здоров'я до застосування технологій креативного навчання». Показово, що автор розглядає поняття «креативність», визначає ознаки креативного навчання й аналізує його роль у формуванні творчої особистості учня. У статті охарактеризовано основні технології креативного навчання, зокрема, технології латерального мислення, життєвого проектування і самореалізації особистості, ситуативного моделювання, технології критичного мислення, кейс-технології. Автор виходить з того, що перед педагогічними закладами вищої освіти постало завдання сформувати особистість здобувача вищої освіти, здатного не просто засвоювати знання, а креативно мислити, генерувати нові ідеї, швидко адаптуватися до змін освітнього середовища і бути ефективним у сучасному соціумі.

«Роль формування екологічного світогляду в системі професійної підготовки майбутнього вчителя» визначає кандидат біологічних наук Людмила Головатюк, яка вважає, що формування екологічного стилю мислення, екологічної свідомості підростаючого покоління є головним завданням сучасної системи освіти. Це, відповідно, потребує переходу на інноваційну модель еколого-природничої освіти через використання специфічних позааудиторних форм та інноваційних методів проведення занять, що сприятиме забезпеченню майбутнього учителя знаннями, практичними вміннями і навичками організації еколого-природничої роботи в школі. Професійна, еколого-природничої підготовка майбутнього вчителя має забезпечити формування природничо-наукової та соціальної компетентності як обов'язкової складової загальної культури особистості, здатної до життєдіяльності в сучасних умовах і до участі у вирішенні екологічних проблем нашого часу.

До конкретної проблематики «Заліснення лучно-степових оселищ і закономірності трансформації угруповань ґрунтового-підстилкових твердокрилих на території Національного природного парку «Кременецькі гори» звернулася молодий науковець кафедри біології, екології та методики їх викладання Ірина Довганюк. У статті охарактеризовано окреслену проблематику, сформовано методологічні підходи до її вивчення та вирішення і зокрема до висвітлення закономірностей трансформації угруповань ґрунтового-підстилкових твердокрилих у нашому регіоні. Зазначено, що з метою встановлення закономірностей трансформації угруповань ґрунтового-підстилкових твердокрилих, зумовлених втратою лучних степів на території Парку та розроблення програми їх відновлення нами планується використовувати польові, камеральні та статистичні методи дослідження.

Дослідження фундаментальної теми «Екологізація освітнього простору закладів освіти» здійснюють кандидати біологічних наук, доценти Ольга Дух і Неля Цицюра та кандидат сільськогосподарських наук Олена Тригуба. Вони проаналізували особливості екологізації освітнього простору вищої школи як чинника формування екологічно свідомої студентської молоді. Відзначено важливість екологізації менеджменту навчальних закладів та впровадження концепції Zero Waste в управління закладом вищої освіти, екологізації освітньої програми, за якою здійснюється підготовка майбутніх фахівців, екологізації всього культурно-освітнього простору. Автори переконані, що вихователі та вчителі поряд із загальним високим рівнем екологічної культури повинні володіти методикою екологічної виховної роботи. Окрім цього, вважають вони, ефективність екологізації культурно-освітнього простору студентської молоді підвищиться завдяки реалізації неформальної екологічної освіти громадських об'єднань у співпраці з освітніми закладами.